

Landbrukspolitiske veivalg. Jordbrukspolitikken i Europa

Klaus Mittenzwei
ECN360

Agricultural Policy and Resource Management

18.11.2014

Ås

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Disposisjon

- Jordbrukspolitikken i Europa
 - EU
 - Sveits
 - Norge
- Jordbrukspolitiske veivalg
 - Hva er handlingsrommet?
 - Hva kan vi velge?
 - Hvordan bør vi velge?

Geografi

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Mål

EU	Sveits	Norge
Sikre forsyninger Stabilisere markedene Rimelige priser Markedsorientering og forbrukerforhold (fra 2003) Risk management (fra 2008)	Matsikkerhet Markedsorientering	Matsikkerhet (økt matproduksjon og forbrukerinteresser)
Rural development (fra 2000)	Desentral bosetting	Landbruk over hele landet (areal og bosetting)
Øke produktivitet Rimelig levestandard	Rimelig inntekt	Økt verdiskaping Inntektsmulighet på linje med andre samfunnsgrupper
Miljø (fra 1992) Klima (ny)	Bærekraftig jordbruk	Bærekraftig landbruk (jordvern, mangfold, klima)

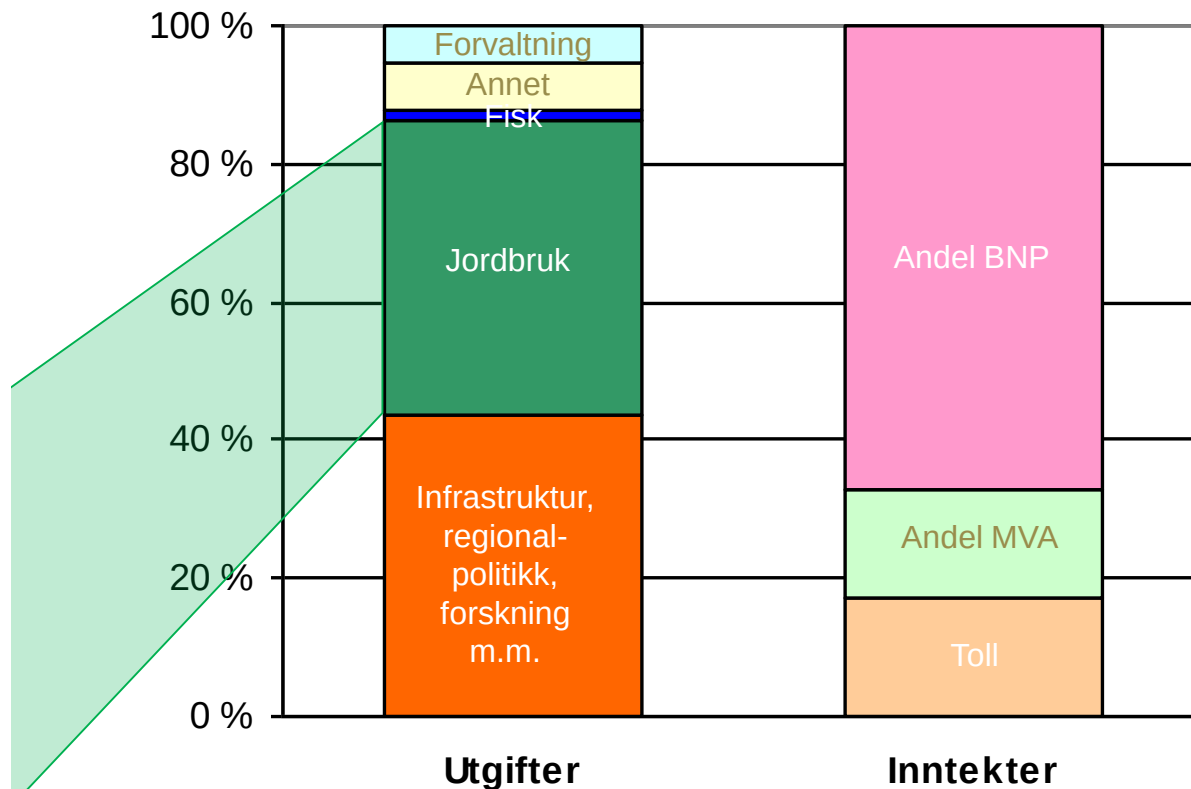
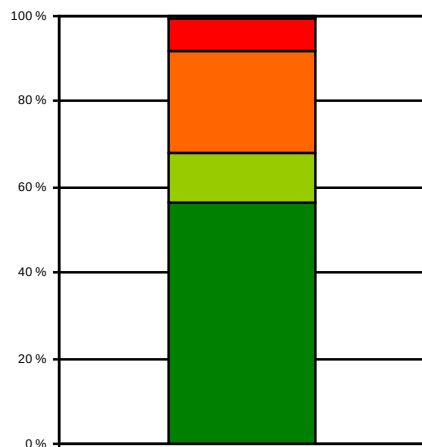
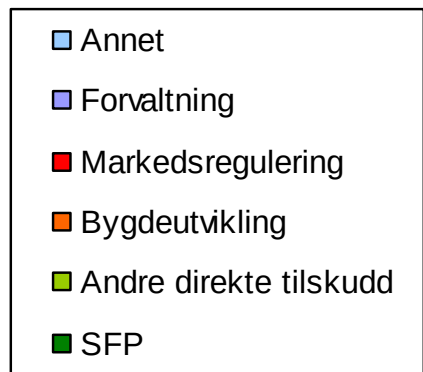
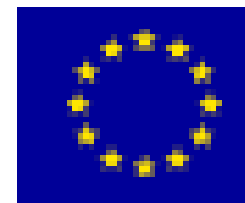

Virkemidler

	EU 	Sveits 	Norge
Handels- politikk (Toll- satser, tollkvoter, eksportstøtte)	Avtaler om handelsliberalisering med bearbeidede landbruksvarer (RÅK)		
	Frihandel på ost Forhandlinger om frihandel på mat		Tollfri kvote for EU på ost m.m.
Markeds- regulering	Offentlig Tilskudd til lagring Melkekvoter avskaffes 2015	Offentlig Tilskudd til lagring Melkekvoter avskaffet 2009	Markedsregulator Måpris Melkekvoter Konsesjonsgrenser
Tilskudd	Direkte støtte uavhengig av produksjon, men knyttet til drift Miljøprogram 'Rural development'	Areal- og dyretilskudd med distriktsprofil	Areal- og dyre- tilskudd med struktur- og distriktsprofil

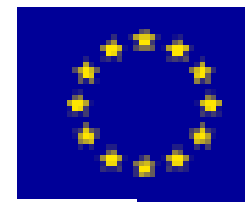
EUs og CAPs budsjett (2008)

125 mrd. € ~ 1.000 mrd kr

EUs og CAPs budsjett (2007-2013, 2014-2020)

EUR billion - 2011 Prices

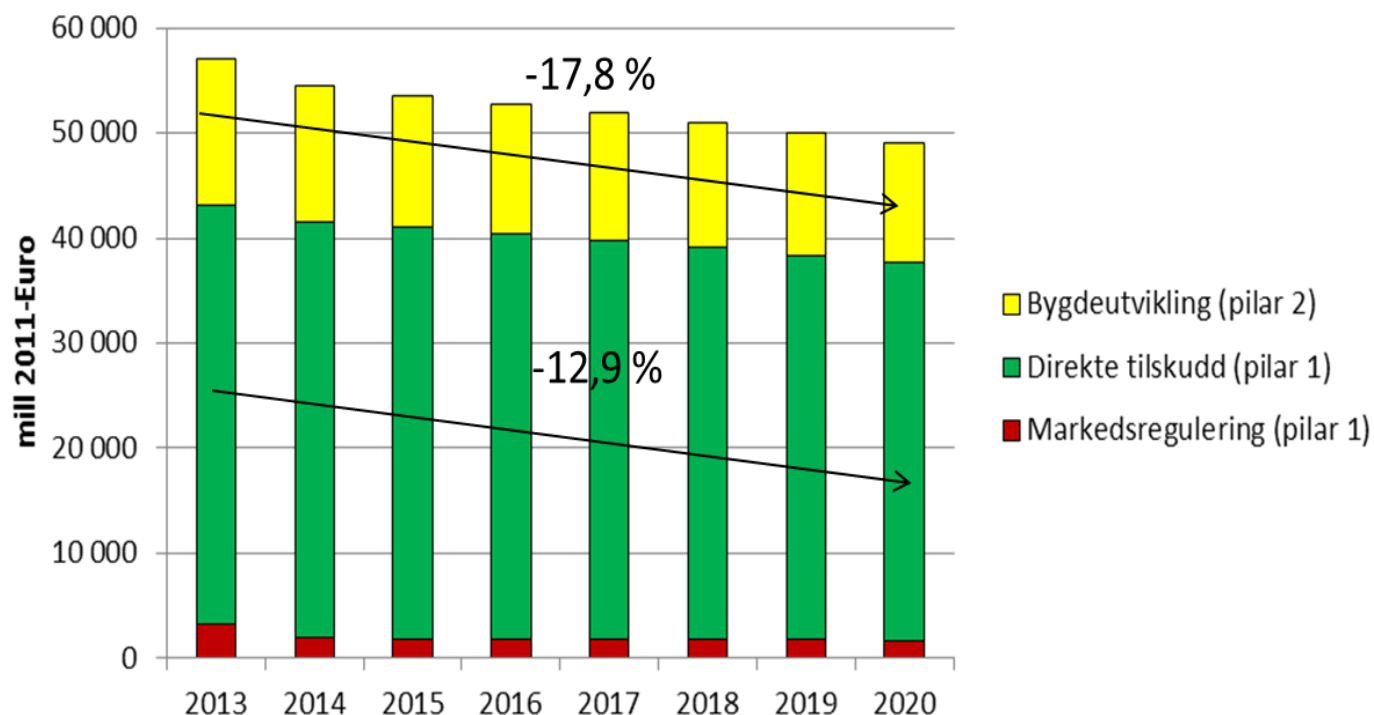
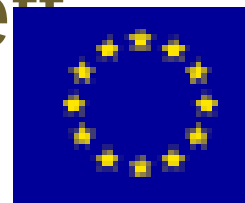
COMMITMENT APPROPRIATIONS	MFF 2007-2013	MFF 2014-2020 Council Conclusions	Difference in EUR bn	Difference in %
	Total 2007-2013 For EU-27	Total 2014-2020 For EU-28		
HEADING 1. Smart and Inclusive Growth	446.3	450.8	4.5	1.0%
1a: Competitiveness for Growth and Jobs	91.5	125.6	34.1	37.3%
1b: Economic, Social and Territorial Cohesion	354.8	325.1	-29.7	-8.4%
HEADING 2. Sustainable Growth: Natural Resources	420.7	373.2	-47.5	-11.3%
of which: Market related expenditure and direct payments (1)	336.7	277.9	-58.8	-17.5%
HEADING 3. Security and citizenship	12.4	15.7	3.3	26.8%
HEADING 4. Global Europe	56.8	58.7	1.9	3.3%
HEADING 5. Administration	56.5	61.6	5.1	9.1%
HEADING 6. Compensations	0.9	0.027	-0.9	-97.1%
TOTAL COMMITMENT APPROPRIATIONS	993.6	960.0	-33.6	-3.4%
as a percentage of GNI	1.12%	1.00%		
TOTAL PAYMENT APPROPRIATIONS	942.8	908.4	-34.4	-3.6%
as a percentage of GNI	1.06%	0.95%		

(1) This amount is before taking account of modulation and other transfers to rural development.

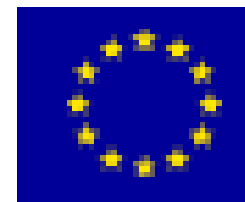
Source: Elaboration by EP Policy Department B. For 2007-2013: own calculations, based on European Commission data adjusted according to the different revisions (EU-27) in current prices; a 2% deflator was used to obtain the values in 2011 prices. European Council data (EUCO 37/13) available at:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/135344.pdf).

Forventet utviklings i CAPs budsjett frem mot 2020

EUs jordbruksreform 2013

Tverrvilkår

- Måltallet - klimavandel

Koblet støtte

- Mange produksjoner
- Inntil 8 % eller 13 % av rammeoverføring, samt 2 % for proteinvekster

Strukturprofil

- Inntil 30 % av rammeoverføring forbeholdt de første 300 daa
- Maksimal sats per daa

Strukturprofil

- For areal med naturgitte ulemper
- Inntil 5 % av rammeoverføring

Tilskudd til unge bønder

- Inntil 2 % av rammeoverføring
- < 40 år
- Varer i 5 år
- 25 % av basistilskuddet

'Grønt' tilskudd

- Vekstskifte
- Permanent grovfôrareal
- Økologisk fokusareal
- 30 % av rammeoverføring
- Lignende 'grønne' tiltak tillatt

Basistilskudd

- Nasjonal eller regional flat sats, regioner og kriterier valgt av medlemsland, ELLER
- Utjevningsmodell med laveste sats 60 % av nasjonal/regional gjennomsnitt
- Modell i EU-12 forlenget til 2020
- Nasjonal reserve inntil 3 % av rammeoverføring
- Ny utmåling av støtteberettigete arealenheter i 2015
- Definisjon av aktiv bonde

Tilskudd for mindre bruk

- Forenklet system for utbetaling og kontroll
- Flatt tilskudd basert på kriterier bestemt av medlemslandene
- Unntatt fra kriteriene knyttet til 'grønt' tilskudd
- Inntil 10 % av rammeoverføring
- Maks 1.250 € per bruk

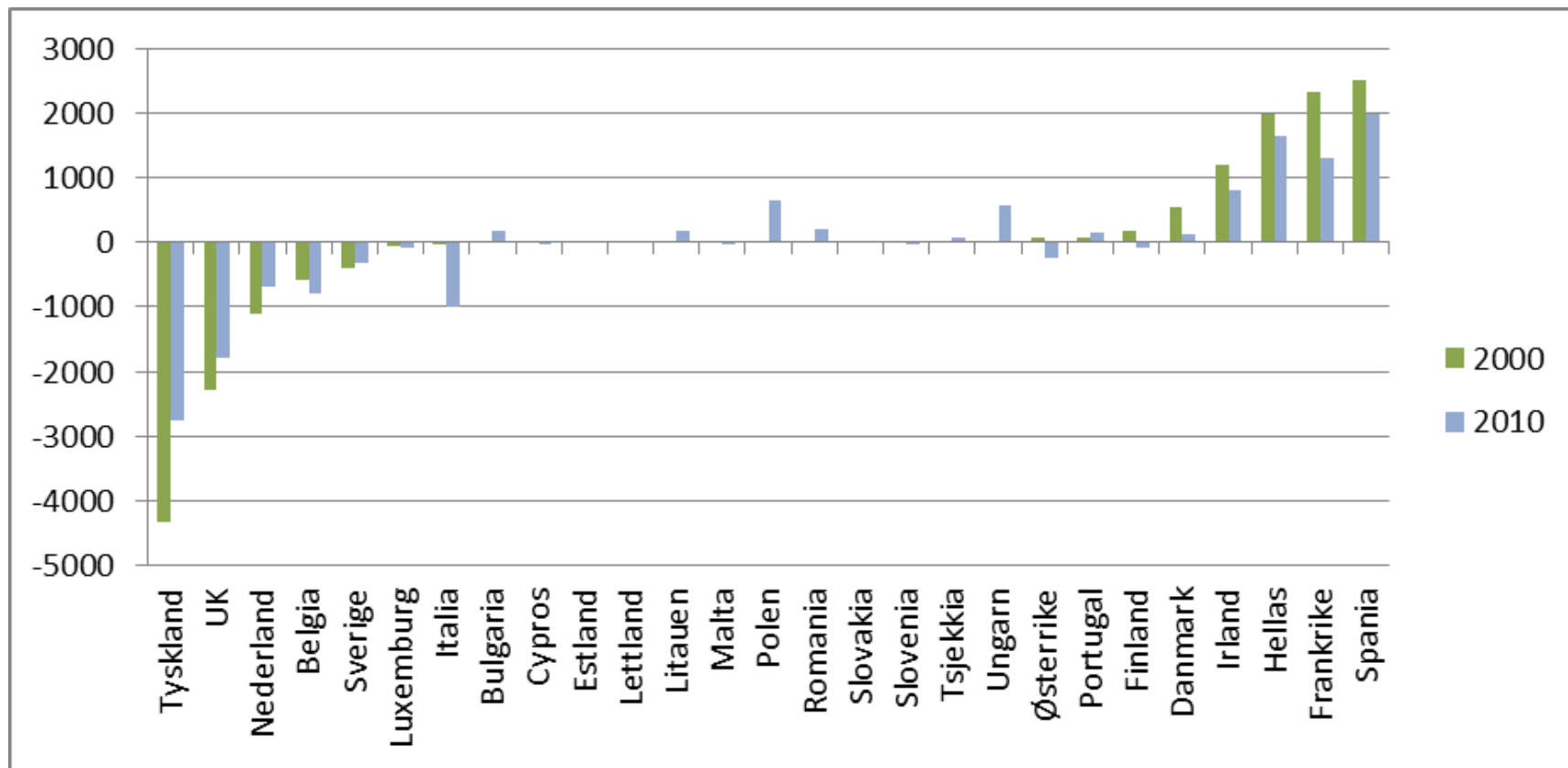
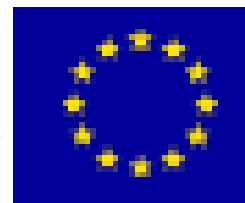
ELLER

NILF

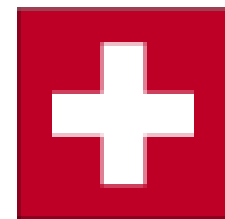
Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Medlemslandenes finansielle posisjon relatert til CAP (mill euro)

NILF

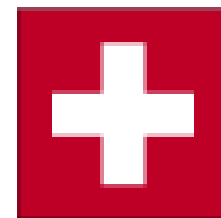
Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Virkemidler - Sveits

- Prinsipp
 - Felles finansiering, små kantonale unntak
- Mindre markedsregulering
 - Gradvis fjerning av administrative priser tom 2004
 - Prisreduksjon ned mot EU
 - Frihandelsavtale med EU på ost siden 2007
 - Fjerning av melkekvoter fra 2009
 - Bilaterale avtaler med EU på RÅK (sjokolade)
 - Forhandlinger om frihandelsavtale med EU på mat siden 2008
 - Bortfall eksportstøtte fra 2009
- Mer direkte tilskudd
 - Generelle areal- og dyretilskudd
 - Spesifikke miljøtilskudd
 - «Grønn» prisstøtte til ost

Virkemidler - Sveits

	2014	2017	Total 2014-2017
Basic improvements and social measures	159	160	638
Secondary social measures	3	3	12
Subsidies for structural improvements	89	89	356
Investment loans	17	17	68
Arable and cattle farming	38	38	153
Production and sales	442	447	1776
Promotion of quality and sales	60	70	262
Dairy farming	296	296	1184
Cattle farming	13	13	52
Arable farming	73	69	279
Direct payments	2814	2814	11256
Subsidies for ensuring food supplies	1094	1094	4376
Farmland subsidies	511	511	2044
Subsidies for biodiversity	295	338	1264
Subsidies for quality of landscape	20	90	210
Subsidies for production systems	361	403	1526
Subsidies for efficient use of resources	52	73	256
Transition subsidies	482	306	1579
Total	3415	3421	13670

- greater focus on markets, increased promotion of innovation and increased added value;
- the creation of favourable conditions for dealing with further deregulation;
- elimination of ineffective incentives, more efficient use of natural resources and more targeted promotion of services to the community;
- increased achievement of agro-political aims without an increase in funding.

Ressurser

2010	EU 	Sveits 	Norge
Areal (mill daa)	1 771	11	10
Bruk (antall)	12 014 700	59 065	46 300
Størrelse (daa per bruk)	143 (EU-27) 1524 (CZ) 34 (RO) 629 (DK) 431 (SE) 359 (FI)	171	205
Strukturutvikling (2003-2010)	-3.1%	-1.5%	-3.2%
Støtte (kr per daa) (kr per bruk)	350 51 605	2 903 516 940	2 184 474 881

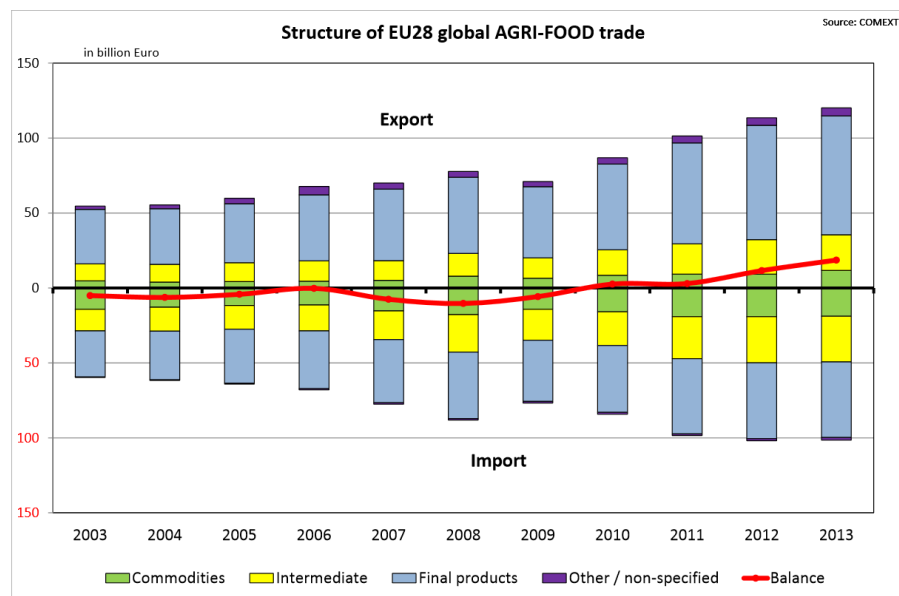

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Produksjon og handel

	EU 	Sveits 	Norge
Selvforsyningsgrad (%)	?	60	51
Handelsposisjon	Verdens største matimportør	Relativ stor matimportør	Relativ stor matimportør
	Verdens nest største mateksportør	Relativ stor eksportør av ost	Liten mateksportør

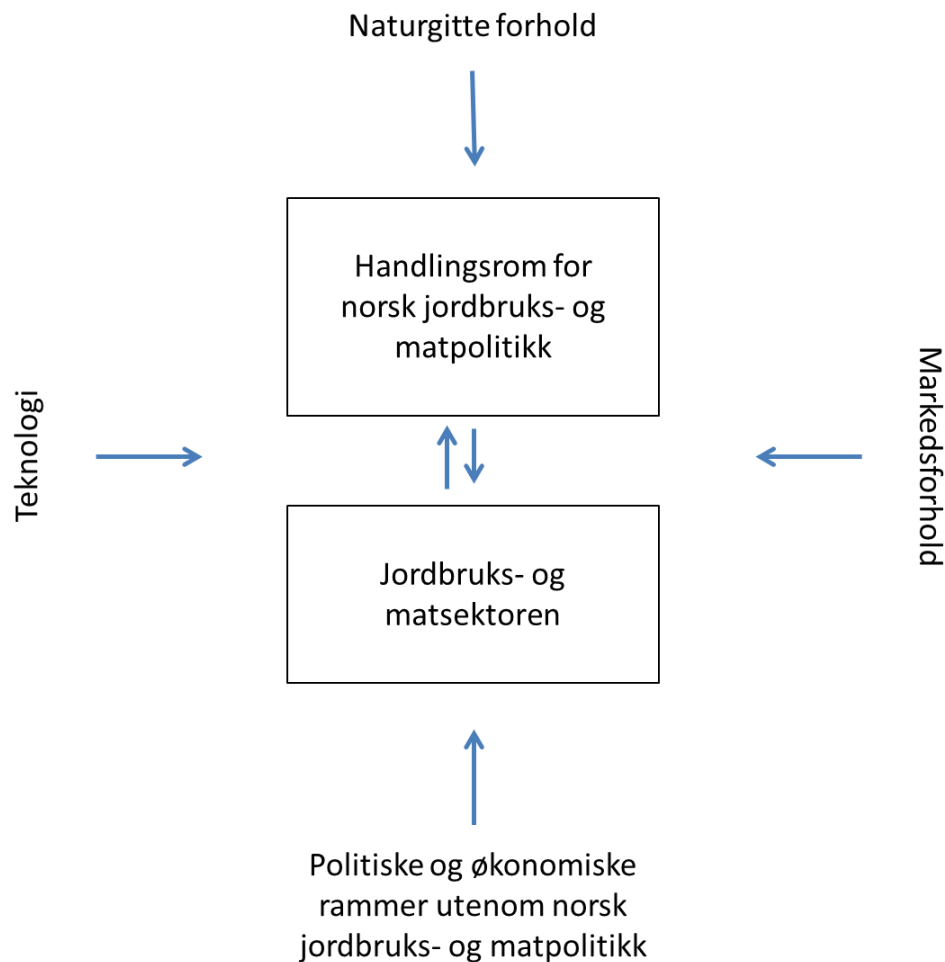

Disposisjon

- Jordbrukspolitikken i Europa
 - EU
 - Sveits
 - Norge
- Jordbrukspolitiske veivalg
 - Hva bestemmer handlingsrommet?
 - Hva kan vi velge?
 - Hvordan bør vi velge?

Hva bestemmer handlingsrommet?

Naturgitte forhold:

Agronomiske muligheter for bedre arealutnyttelse

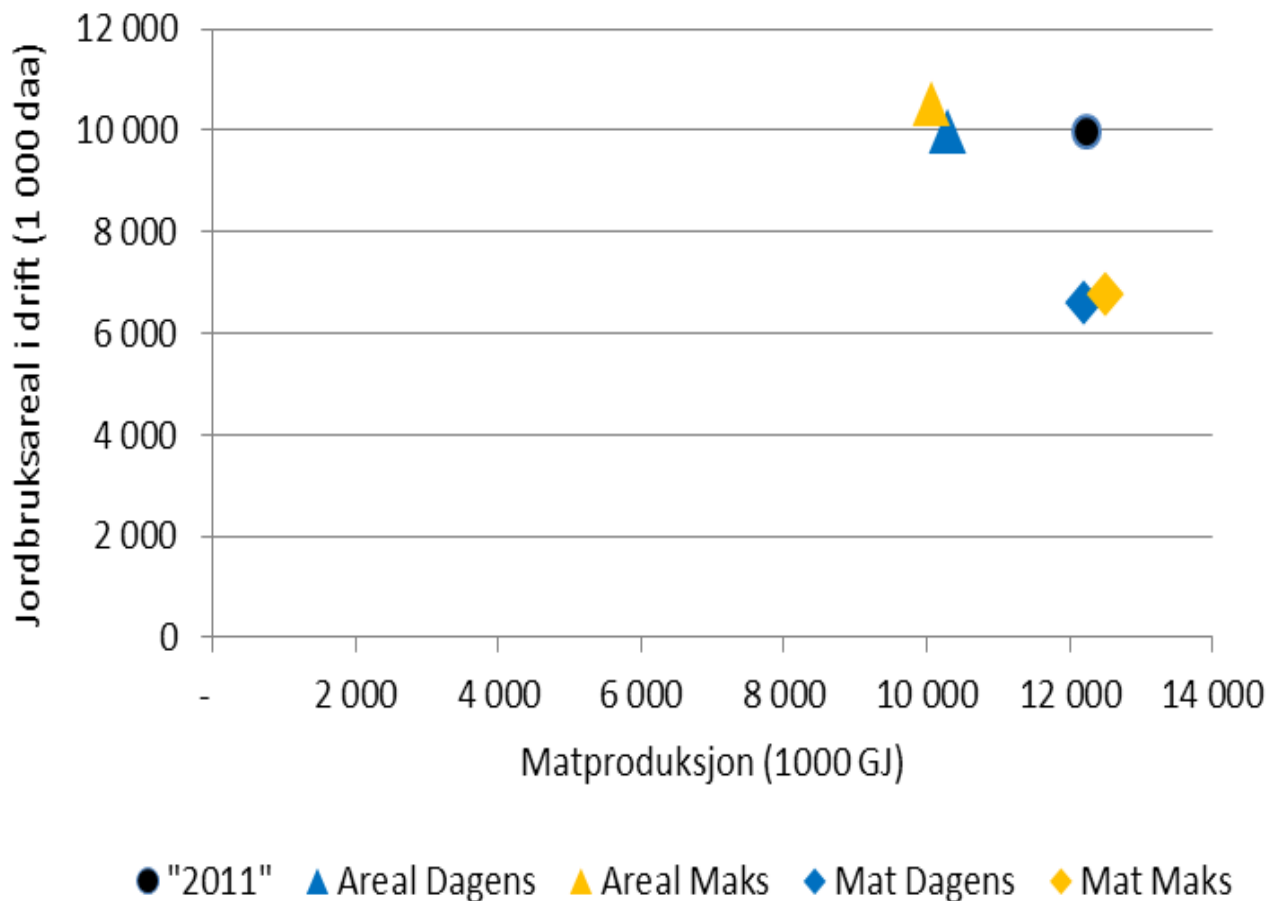
- Tilgjengelig jordbruksareal: 11,3 mill daa
Dagens areal: 9,9 mill daa

Matproduksjon (GJ)	Dagens areal	Tilgjengelig jordbruksareal
Dagens vekstskifte	8 227 241	
<i>derav fra gras/grovfôr</i>	<i>4 104 967 (50%)</i>	

Kilde: Arnoldussen et al. (2014). Økt matproduksjon på norske arealer. AgriAnalyse Rapport 6-2014

Naturgitte forhold: To virkemiddelregimer i Jordmod

Kilde: Arnoldussen et al. (2014). Økt matproduksjon på norske arealer. AgriAnalyse Rapport 6-2014

Teknologi

Leserinlogg

«Norge har sannsynlig verdens største tetthet av melkeroboter i forhold til melkeproduksjonen»

Les Elin Reeds kommentar om innovasjon og nye hjelpemidler til den norske bonde:

Landbruk og matproduksjon er en viktig del av norsk næringsliv med omtrent 90.000 mennesker

Byavisa, 9.3.14

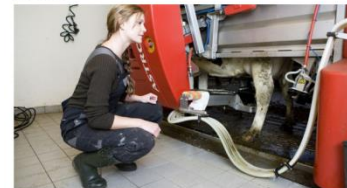
Melkeroboter gir bønder økt trivsel

Automatiske melkeroboter kan effektivisere melkingen kraftig, men svenske bønder bruker dem til å ta ut fritid, ikke for å tjene penger.

Randi Helen Nodeland
frilansjournalist

3.9.2013 05:00

I automatiske melkeroboter kan kua selv velge når den vil melkes uten at mennesker er involvert i det hele tatt.
(Foto: Colourbox.com)

SE OGSÅ

God styring gir friske kyr

forskning.no, 3.9.13

Productivity isn't everything, but in the long run it is almost everything. A country's ability to improve its standard of living over time depends almost entirely on its ability to raise its output per worker.

Paul Krugman

The Age of Diminishing Expectations (1994)

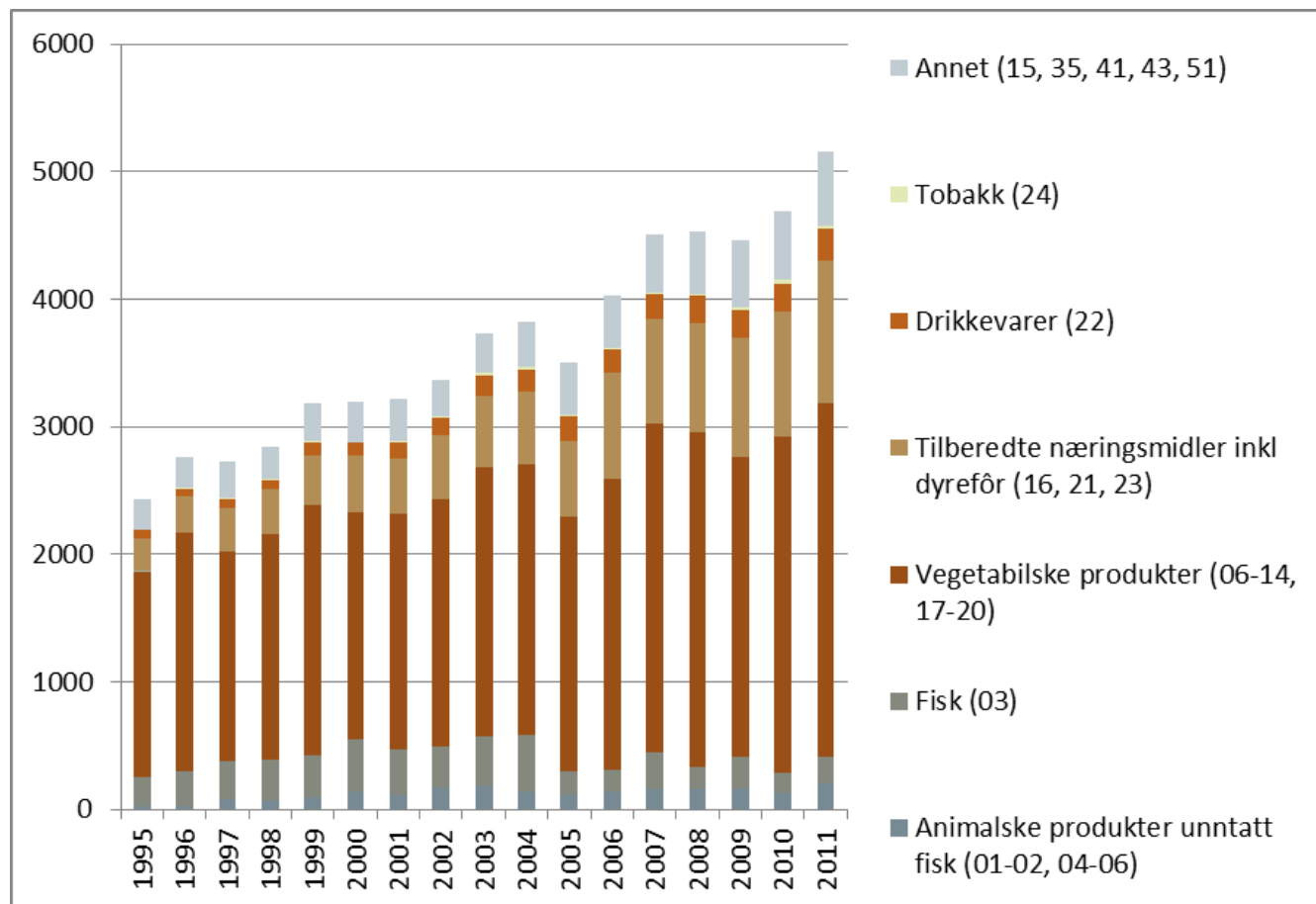

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Markedsforhold: Importen øker...

Matimport, 1995-2011 (mill kg)

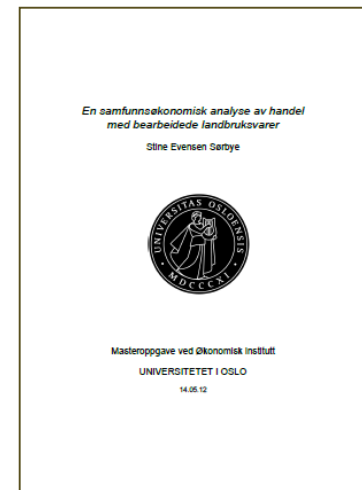

Kilde: SSB, utenrikshandelsstatistikk

Markedsforhold: Vi blir stadig rikere, men få

Erkjennelser fra nyere handelsteori

- Forutsetninger
 - Konsumenter liker variasjon
 - Ingen produkter er like
 - Ser bort fra handelspolitikk
- Resultater:
 - Symmetrisk handel mellom like land
 - Høyere import i land med...
 - ... høyere kjøpekraft/lønnskostnader
 - ... lavere antall produktvarianter
 - ... høyere faste kostnader
- Det er ikke samfunnsøkonomisk effektivt at norsk matindustri alene tilfredsstiller norske konsumenters ønske om variasjon

Politiske og økonomiske rammer utenfor norsk jordbruks- og matpolitikk

Lønnskostnader per timeverk
i industrien i 2012. Felles valuta.
Norges handelspartnere i EU = 100

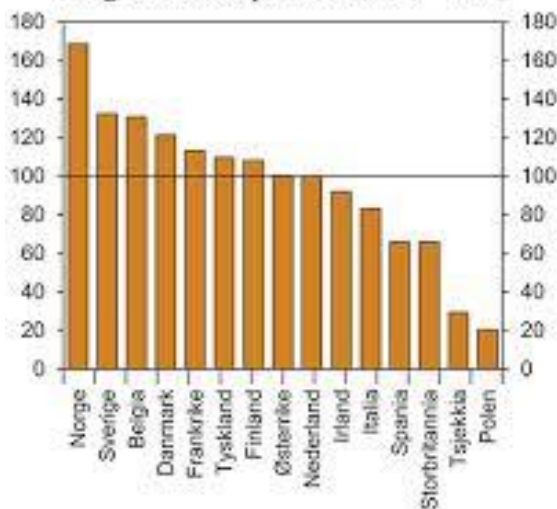

Exhibit 1: Brent crude price down 33% since June
as of November 13, 2014

Regjeringen, Statsbudsjett 2014

www.businessfinder.com, 17.11.14

NILF
Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Jordbrukspolitiske veivalg: Hva kan vi velge?

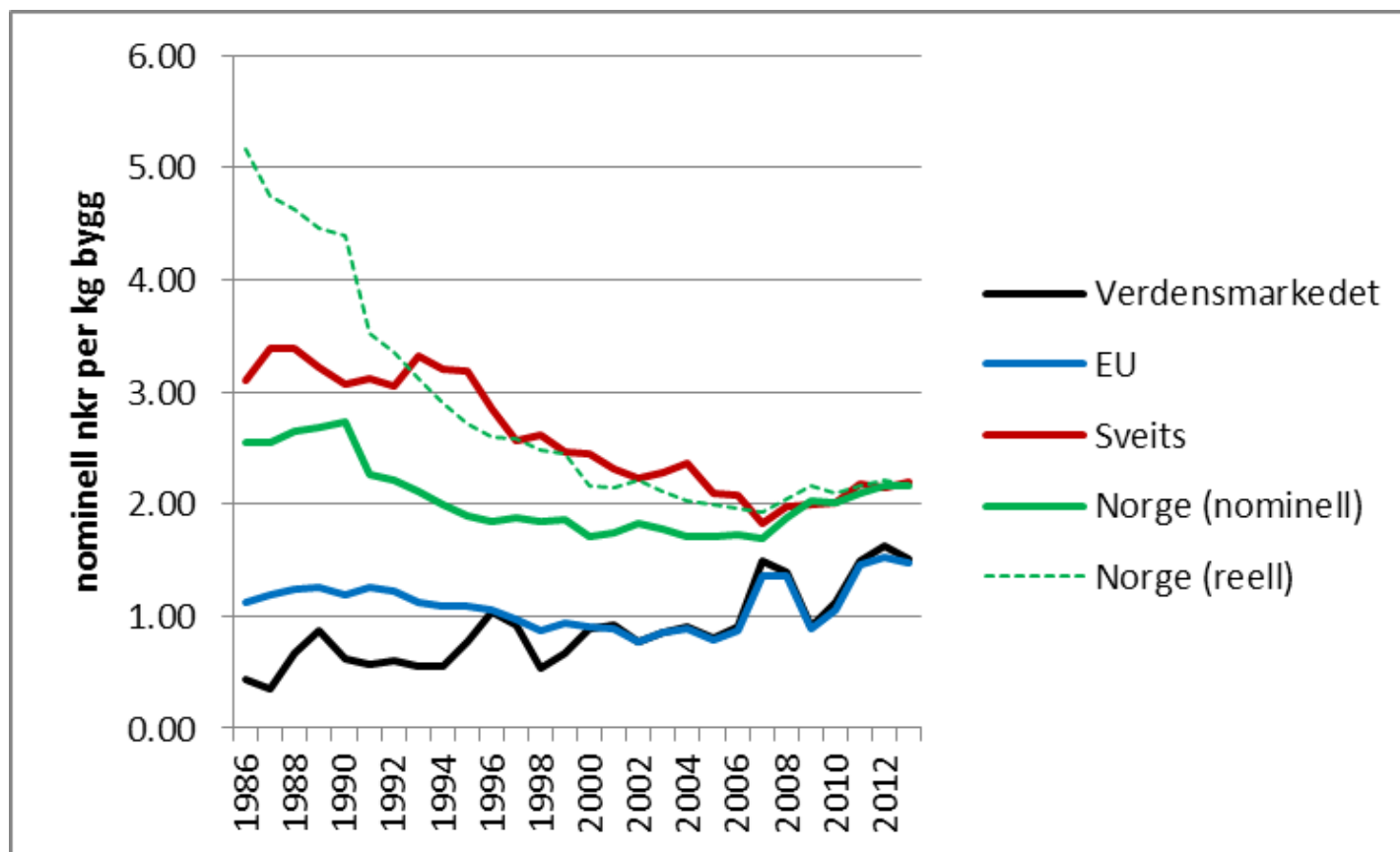
Forhold innenfor jordbruksavtalen	Begrensninger
Prisbestemmelser og målpriser	WTO (gul boks)
Nivå og fordeling av budsjettstøtte	WTO (blå boks, grønn boks)
Markedsordninger og markedsregulering	WTO (eksportstøtte)

Forhold utenfor jordbruksavtalen	Begrensninger
Grensevern og importbestemmelser	WTO (markedsadgang), EØS (tollkvoter m.m.)
Skatt og avgifter	
Administrative og juridiske virkemidler	

Hva kan vi velge?

Prisutvikling bygg (1986-2013)

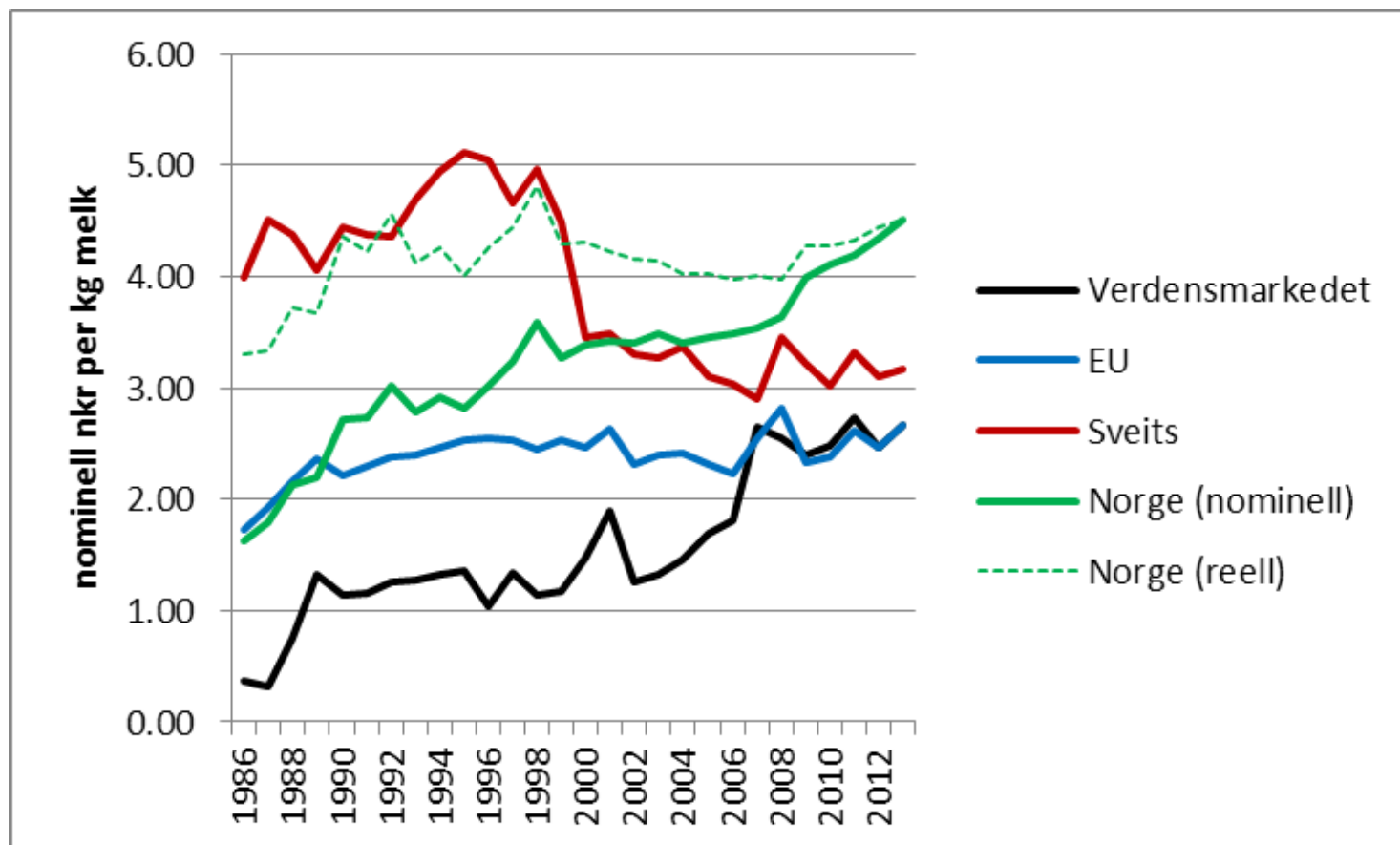

Kilde: OECD (2014). PSE-database

Hva kan vi velge?

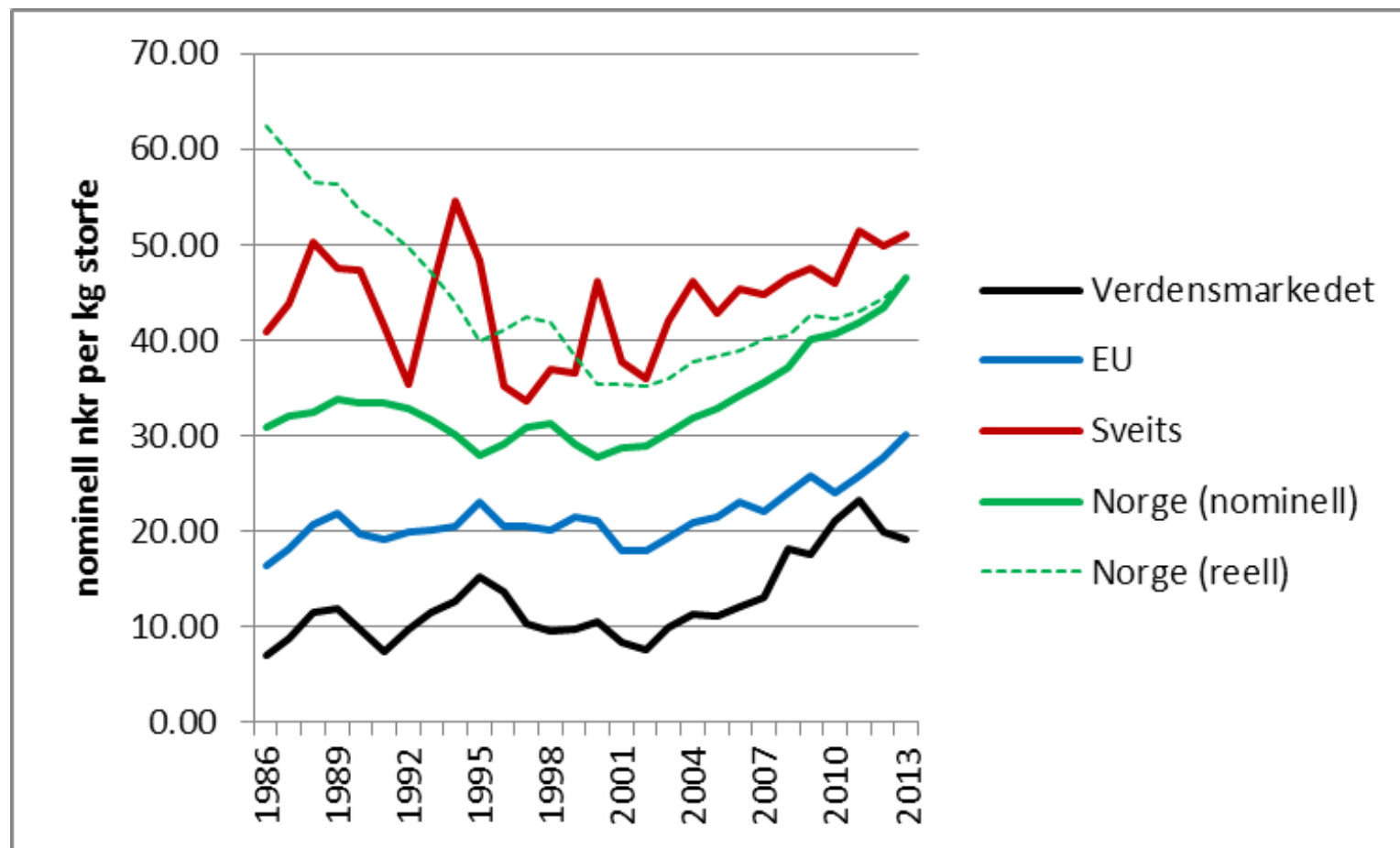
Prisutvikling melk (1986-2013)

Kilde: OECD (2014). PSE-database

Hva kan vi velge?

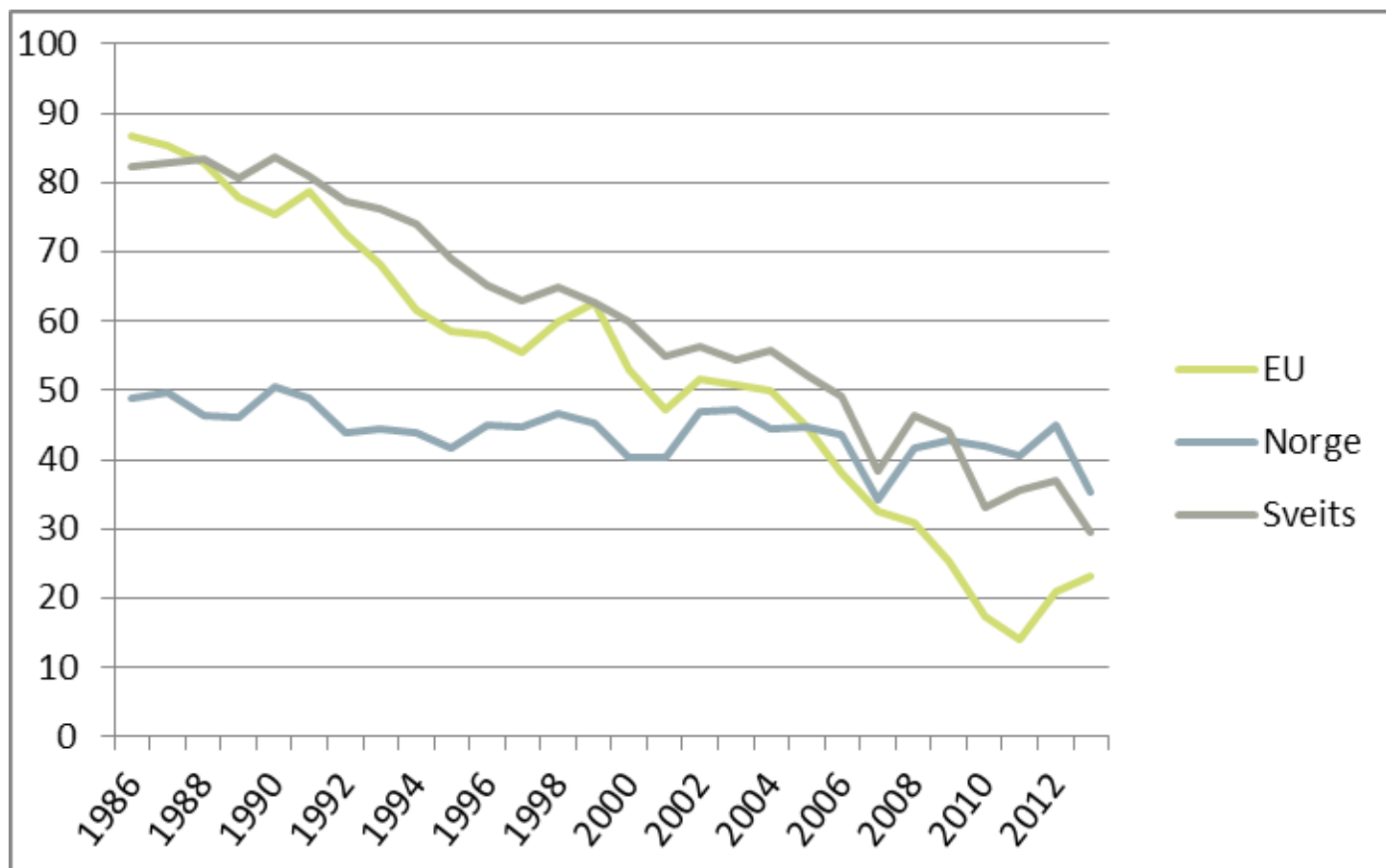
Prisutvikling storfe (1986-2013)

Kilde: OECD (2014). PSE-database

Hva kan vi velge?

Andel skjermingsstøtte (1986-2013)

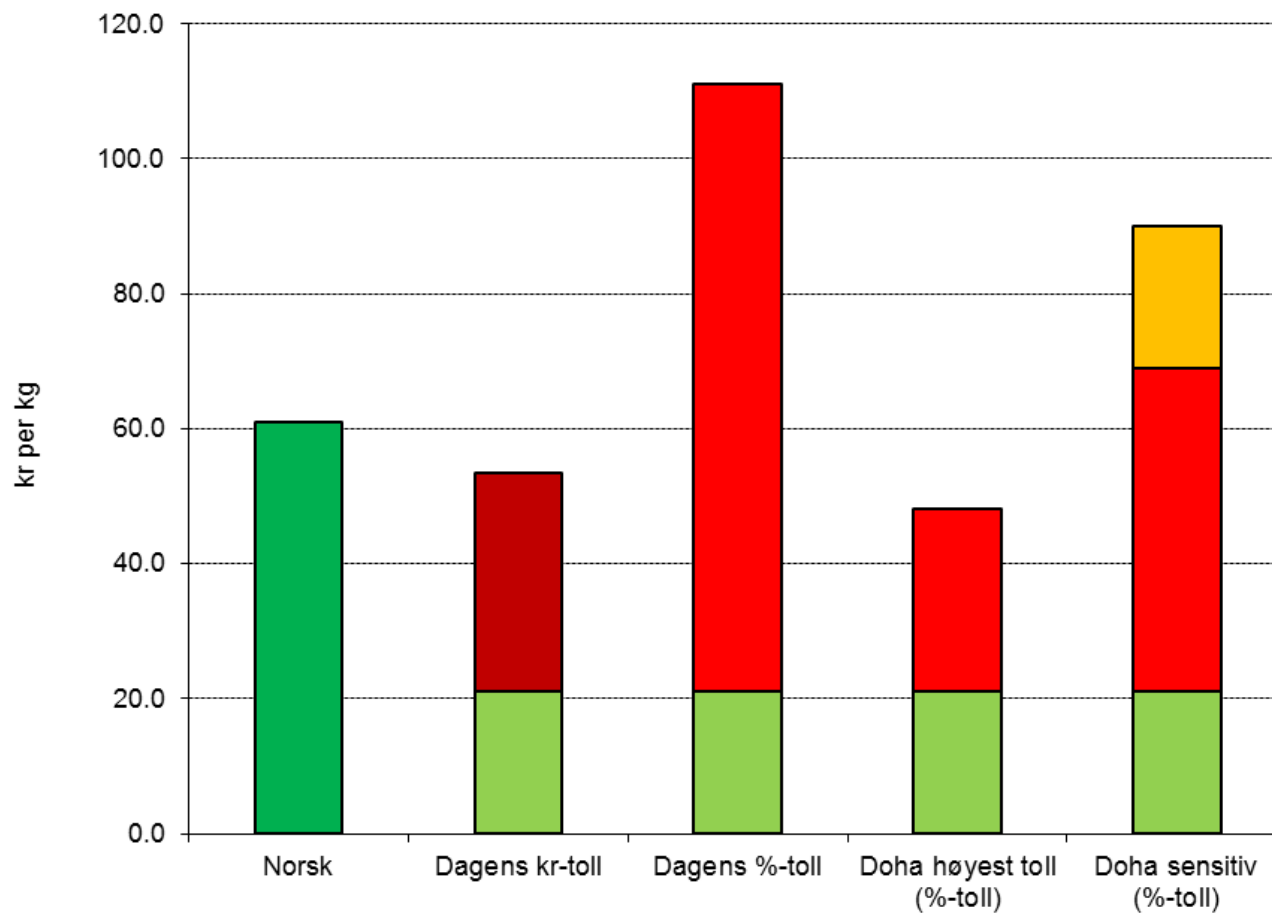

Kilde: OECD (2014). PSE-database

Hva kan vi velge?: Importvern

Illustrasjon slakt av lam (2010)

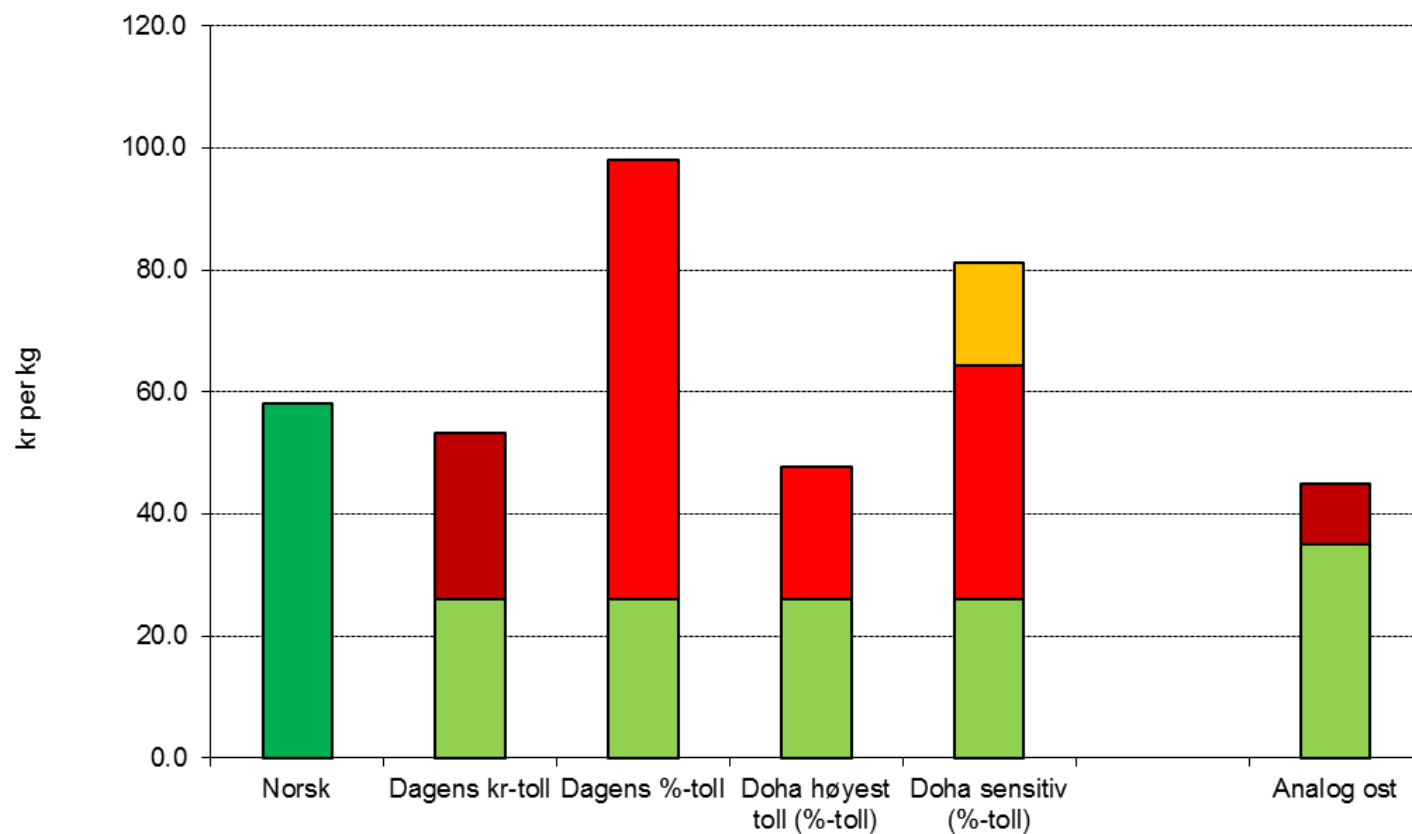

Kilde: Nortura, WTO

Hva kan vi velge?: Importvern

Illustrasjon for fast ost (2010)

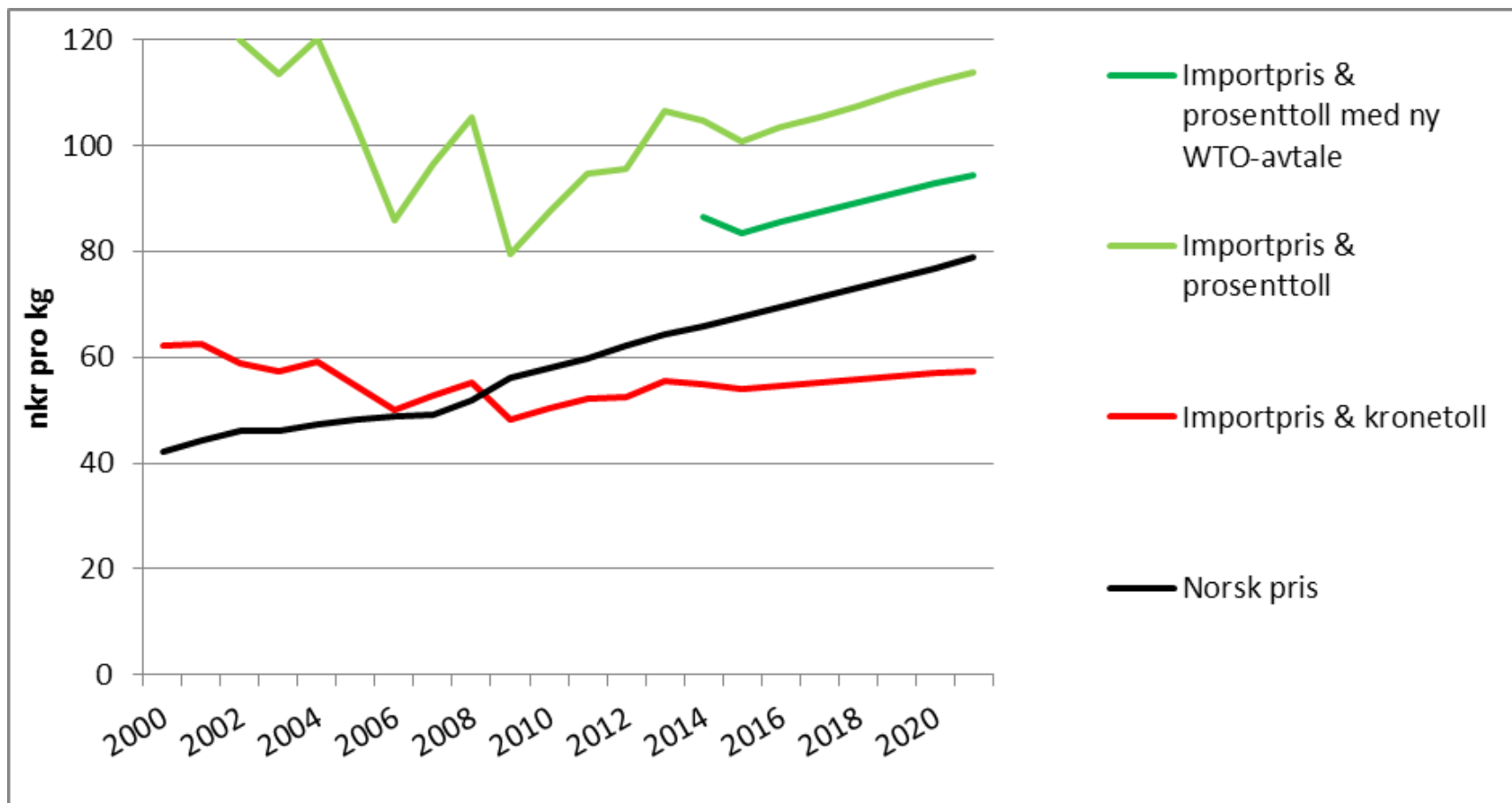
Kilde: TINE, WTO

Hva kan vi velge?: Importvern

Illustrasjon for fast ost (kr/kg) (2000-2023)

2000-2012: observerte priser, 2013-2023: anslag

Kilde: NILF, OECD, WTO

Jordbrukspolitiske veivalg: Hvordan bør vi velge?

Noen prinsipper til diskusjon

- Målretting
 - Tinbergen-regel: Ett virkemiddel per mål
 - Transaksjonskostnader
 - Kombinasjon av virkemidler ofte mer effektive
 - Skille mellom inntekt og eksternaliteter/fellesgoder
- Insentiv-kompatibilitet
- Avveining av samfunnskostnad og -nytte
- Avveining mellom andre samfunnsformål

Jordbrukspolitiske veivalg: Hva skjer i praksis? Og hvorfor?

«De jordbruspolitiske tiltak har etter hvert blitt meget kompliserte og uoversiktlige. Det er derfor vanskelig å konkretisere nettovirkningen av dem, og de administrative utgiftene de har medført har vært relativt høye. Dette gjelder også for de økonomiske støttetiltak enten de er gitt som direkte tilskott eller lån. Etter departementets mening er det behov for en forenkling av gjeldende tilskotts- og låneformer.»

St.meld. nr. 64 (1963-64) «Om jordbrukspolitikken»
Landbruksdepartementet 1964

«Det vil bli behov for betydelige forenklinger og mer grovmaskethet i virkemiddelbruken framover. En avgjørende test på forhandlings-systemets levedyktighet er om det er i stand til å gjennomføre det.»

Almar Sagelvmo, Landbruksdirektør
Landbruksdepartementet 2000

